

Móra Ferenc Szakkollégium

Móra 50 Konferencia
2016. április 15-16.

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

OKTATÁSKUTATÓ
ÉS FEJLESZTŐ
INTÉZET

EMBERI ERŐFORRÁS
TÁMOGATÁSKEZELŐ

Nemzeti
Tehetség Program

Emberi Erőforrások
Minisztériuma

Oktatás Kutató
és Fejlesztő Intézet

Emberi Erőforrás Támogatáskezelő

Nemzeti Tehetség Program

A KONFERENCIA PROGRAMJA

2016. április 15. péntek

9.00-9.15 Megnyitó

TÖRTÉNELEM (hallgatói szekció) – Magasföldszinti nagyterem

9.15-9.30 GOMBOS BRIGITTA: A Római Birodalom pénzügyei a Köztársaság idején

9.30-9.45 KISS MÁTÉ: A ruszok 860. évi támadása Konstantinápoly ellen

9.45-10.00 CSIFÓ TAMÁS: Magyar királynék 1172-1204 között. III. Béla és Imre házasságpolitikája

10.00-10.15 DEÁK ÁDÁM: Gróf Pálffy József és a szabad királyi városok ügye az 1843/44. évi országgyűlésen

10.15-10.30 KISS ERVIN: Trianon és máig ható következményei

10.30-10.45 SZEKERES TAMÁS: Második világháborús propaganda a magyar filmhíradókban

11.00-11.15 kávészünet

TÖRTÉNELEM (oktatói szekció) – Magasföldszinti nagyterem

11.15-11.30 ALMÁSI TIBOR (SZTE tanszékvezető egyetemi docens): Rogerius mester Siralmas énekének kézirati hagyománya

11.30-11.45 GÁLFFY LÁSZLÓ (KRE egyetemi docens): Egy francia grófság születése: Anjou

11.45-12.00 SZÁSZ GÉZA (SZTE tanszékvezető egyetemi docens): A reformkori Magyarország a francia útleírásokban

12.00-12.15 BENCSIK PÉTER (SZTE egyetemi adjunktus): Trianon és München – a magyar és a cseh tragédia

12.15-12.30 KALMÁR MELINDA (SZTE tudományos munkatárs): Szovjetmodell-értelmezések

12.30-12.45 BÉKÉS CSABA (MTA TK tudományos főmunkatárs, egyetemi tanár): Hidegháború-enyhülés – új megközelítésben

13.00-14.00 ebéd

IRODALOM (oktatói szekció) – Magasföldszinti nagyterem

14.00-14.15 NAGYILLÉS JÁNOS (SZTE tanszékvezető egyetemi docens): A Szerelem művészete vagy Szerelemtan – egy készülő prózafordítás margójára

14.15-14.30 GYIMESI TIMEA (SZTE egyetemi docens): „Majdnem semmi” – Patrick Modiano világa

14.30-14.45 BAGI IBOLYA (SZTE egyetemi docens): Mítoszromboló orosz irodalom az ezredfordulón

14.45-15.00 MIKOLA GYÖNGYI (SZTE BTK kritikus, irodalomtörténész): Az ember magánya (Boldogság-konstrukciók Nabokov korai elbeszéléseiben)

15.15-15.30 kávészünet

15.15-15.30 URBANIK TÍMEA (SZTE BTK irodalomtörténész): Szövegközi építkezések Mészöly Miklós prózájában

15.30-15.45 BARÁT ERZSÉBET (SZTE egyetemi docens): A jelentés ideologikus dimenziói – Az SZTE volt kancellárjának FB oldalán megjelent kép fogadtatásáról
15.45-16.00 ERDÉLYI ESZTER (középiskolai tanár): Ennek sosem lesz vége (szerializáció a médiában)

PSZICHOLÓGIA-NYELVÉSZET (hallgatói szekció) – Magasföldszinti olvasó

9.15-9.30 PAVLICZ ÁGNES (germanisztika-német): Szókölcsonzés a neologizmusok fordításában J. K. Rowling Harry Potter és a bölcsek köve c. regénye alapján

9.30-9.45 GOMBKÖTŐ BENCE (altajisztika): A török és mongol lószinnevek nyelvészeti összehasonlító vizsgálata

9.45-10.00 SZABÓ ÉVA (magyar): A nyelvészeti udvariasság megközelítésének alapjai

10.00-10.15 VARGA RAMÓNA (pszichológia): Az alvás hatásának vizsgálata különböző érzelmi valenciájú szavak konszolidációjában

10.15-10.30 PINCZÉS ZSUZSA (pszichológia): Kognitív zavarok epilepsziás betegek körében

10.30-10.45 TÓTH ÁDÁM (pszichológia): Az A vonásszintű altruizmus evolúciós hagyatéka - segítségnyújtás az empátiás érzelemdetektálás és az averzív személyiségjegyek tükrében

11.00-11.15 kávészünet

TÁRSADALOMTUDOMÁNYI szekció – Magasföldszinti olvasó

11.15-11.30 MARKELLA TAMÁS (regionális és környezeti gazdaságtan): A bevándorlási hullám kezelése Magyarországon

11.30-11.45 DROZDIK EVELIN (szabad bölcsészet): Az iszlám és keresztény civilizációk összecsapása

11.45-12.00 TÓTH BALÁZS (pénzügy): A gazdasági növekedés kulcsa

12.00-12.15 IZING MÁTÉ (földrajz-történelem tanár): Mi lesz veled, Kárpátalja? – a kárpátaljai magyar fiatalság demográfiai vizsgálata

12.15-12.30 PAPP KRISZTIÁN (pénzügy): A Visegrádi négyek gazdasága a válság alatt

12.30-12.45 DR. RAGÁNY ZOLTÁN (SZTE tudományos segédmunkatárs, ügyész): Az előzetes letartóztatás, mint eljárási kényszerintézkedés vagy inkább a büntetőpolitika eszköze... érvek és társadalmi elvárások...

13.00-14.00 ebéd

NÉPRAJZ, SZOCIOLÓGIA - Magasföldszinti olvasó

14.00-14.15 APJOK VIVIEN (SZTE PhD hallgató): Három határ – három dimenzió. A „határmentiség” kérdése a hármass határok térségében – Makó példája

14.15-14.30 TAKÁCS GERGELY (néprajz): A kidei református magyarság tánckultúrájának változásvizsgálata. Egy kutatótábor tanulságai

14.30-14.45 TÖRŐ BALÁZS (néprajz): A kollektivizálás és az állami gazdaság létrehozásának migrációra gyakorolt hatása Balatonakaliban

14.45-15.00 VARGA DÓRA (szociológia): A vallásosság alakulása Magyarországon az ezredforduló előtti és az azt követő években

15.15.15.30 kávészünet

RÉGÉSZET - Magasföldszinti olvasó

15.30-15.45 PINTÉR-NAGY KATALIN (SZTE tanársegéd): A szegedi Régészeti Tanszék gyűjteményének története

15.45-16.00 TAKÁCS RICHÁRD: A nyugat-európai fegyverzet egyes elemei a 10-11. századi Kárpát-medencében

16.00-16.15 TÓTH NÓRA: A Hódmezővásárhely-kopáncsi 10-11. századi temető paleopatológiai vizsgálatának előzetes eredményei

16.15-16.30 MOLNÁR KAROLA: Az Árpád-kori falusias települések kútjai, különböző kúttípusai

2016. április 16. szombat

KÉMIA, VEGYÉSZET - Magasföldszinti olvasó

9.15-9.30 TÓTH ILDIKÓ (SZTE tudományos segédmunkatárs): Mágneses hidrogének fejlesztése ízületi folyadék pótlásának céljára

9.30-9.45 KISS GABRIELLA: Széngömbök felhasználásával előállított üreges TiO₂ szerkezetek és fotokatalitikus aktivitásuk

9.45-10.00 BARTAL ATTILA: Módszerfejlesztés szurfaktin típusú vegyületek HPLC-MS vizsgálatára

10.00-10.15 ZSOLNAI DÁNIEL: Allil-alkohol redox izomerizáción alapuló kaszkád reakciói hordozós Pd katalizátorokon

11.15 kávészünet

BIOLÓGIA - Magasföldszinti nagyterem

10.30-10.45 TÓTH LILIÁNA (SZTE PhD hallgató): Egy új, élesztőellenes, ciszteingazdag fehérje izolálása és jellemzése *Neosartorya fischeri* NRRL 181-ből (*Isolation and characterization of a novel cysteine-rich, anti-yeast protein from Neosartorya fischeri* NRRL 181)

10.45-11.00 ERDEI STEFÁNIA: A *Pseudomonas putida* jellemzése és szerepe a környezetvédelemben

11.15-11.30 ALMÁSI ÉVA: A soksejtű evolúció nyomában, avagy mi zajlik a színtfalak mögött?

11.30-11.45 MAGONY ZOLTÁN: Nanorészecskék hatása a rákos sejtek tumorképzésében

12.00-13.00 ebéd

FIZIKA, MATEMATIKA - Magasföldszinti olvasó

13.00-13.15 ANDRÁSIK ATTILA (SZTE PhD hallgató): Femtoszekundumos és attoszekundumos lézertechnológia

13.15-13.30 ZUBA VIKTOR (fizika): Passzív rezonátoros optikai erősítés

13.30-13.45 NEMES DÁNIEL (fizika): Ultrarövid lézerimpulzusok időbeli és térbeli karakterizálása

13.45-14.00 FILEP TAMÁS (fizikus, mérnök informatikus): LASCA rendszerrel történő mérés elmozdulásának korrigálása

14.00-14.15 GAJDÁCS PETRA (matematika): Kétdimenziós differenciálegyenlet-rendszerek periodikus megoldásai és fázisképei

14.00 kávészünet

FÖLDRAJZ, FÖLDTUDOMÁNY - Magasföldszinti nagyterem

14.30-14.45 CSIKÓS NÁNDOR (geográfus): A felszínborítás és a tájmintázat, valamint a mezei pacsirta (*Alauda arvensis*) denzitás és frekvencia viszonyai közti kapcsolat statisztikai vizsgálata

14.45-15.00 CSINTALAN ZSÓFIA (geográfus): Kisléptékű légköri folyamatok elemzése és megjelenítése az ENVI-met system segítségével.

15.15-15.30 HORVÁTH ZSOLT (geográfus): Egy hazai szénhidrogéntelep geológia-modellezésének elvi háttere

15.30-15.45 KOLCSÁR RONALD (geográfus): Zalaegerszeg város zöldterületeinek ökoszisztéma-szolgáltatásai

15.45-16.00 PAPP GERGELY (földtudomány): Szeged belvárosi részének hidrogeológiai adottságai távhőszolgáltatás szempontjából

16.00-16.15 BOROS LAJOS (SZTE egyetemi adjunktus): A városi közterek és a hozzájuk kapcsolódó térfolyamatok, konfliktusok

REZÜMÉK

ALMÁSI ÉVA

A soksejtű evolúció nyomában, avagy mi zajlik a színtfalak mögött?

Az evolúció egyik legfontosabb morfológiai innovációja a soksejtűség kialakulása volt. A titok, hogy mi vezette az életet az egysejtű ostorostól a komplex, globális társadalmat alkotó emberig, az élőlények DNS-ében rejlik. Néhány évtizede még nem álltak rendelkezésünkre információk az élőlények DNS-szintű különbözőségeiről, de mára a modern szekvenálási technikák megjelenésével lehetővé vált több ezer élőlény genetikai állományának összehasonlítása. Az evolúció kutatói így már nem csak leletek, hanem DNS szekvenciák összehasonlításával is igyekeznek megválaszolni a kérdést: minek köszönhető az emberi szervezet komplexitása? Hogyan lehetséges az, hogy egy szivacsnak több génje van, mint nekünk, és mégsem ő a fejlettebb?

Előadásomban választ keresünk ezekre a kérdésekre, illetve megismertetem a közönséget a modern evolúciókutatás molekuláris lehetőségeivel és korlátaival. Megvizsgáljuk, miért különösen alkalmasak a gombák az evolúció modellezésére, és melyek a soksejtű élet legfontosabb genetikai innovációi.

ALMÁSI TIBOR

Rogierius mester *Siralmas énekének* kézirati hagyománya

A Magyarországot ért 1241-42. évi mongol invázióról legrészletesebben és leghitelesebben beszámoló történeti forrás, a Nagyváradon kanonoki méltóságot viselő Rogierius mester által megírt *Siralmas ének* pusztán annak köszönheti mai ismeretét, hogy 1488 márciusában Thuróczy János *Chronica Hungarorum* című munkájának függeléké gyanánt szövege nyomtatásban napvilágot látott, majd nagyjából két hónappal később az Augsburgban újra kinyomtatott Thuróczy-krónikában ismét helyet kapott a mű végén. Az 1243-44 körül megírt munka kéziratának sorsáról semmilyen értesüléssel nem rendelkezünk, és arra vonatkozólag sincsen ismeretünk, hogy a megjelenéséig eltelt közel negyed évezredig hol lappangott az, és közreadói miként tettek szert rá. A későbbiek során azonban a történeti irodalomban fel-felbukkant néhány odavetett megjegyzés a kézirat sorsának ismeretét illetően. Szó esett a kézirat szöveg észak-itáliai fennmaradásáról, vagy éppen arról, hogy az a belgiumi Gent, illetve a svájci Bern város valamelyik könyvtárában őrződött meg. Amikor 1938-ban elkészült Rogierius szövegének kritikai forráskiadása, és a szöveget gondozó kiváló középlatin filológus, Juhász László latin nyelvű bevezetőjében áttekintette a gesta utóéletét, illetve a korábbi szövegkiadásokat, a hiányzó kézirat problémakörére is kitérve alaptalannak ítélte mind a genti, mind pedig a berni kézirat létezésének lehetőségét. Félévszázaddal később viszont az elejtett régi könyvészeti utalások alapján ismét felvéve a szálat, a vizsgálatok arra a meglepő eredményre vezettek, hogy messze nem is olyan alaptalanok azok a feltételezések, amelyek szerint a nyomok részint Gent, részint pedig Bern városába vezetnek. Az előadás e nyomozás állomásain kalauzolja végig az érdeklődőket, tisztázva hogy hová is visznek vissza bennünket e nyomok, és miképpen lehet értékelni e vizsgálatok eredményeit.

ANDRÁSIK ATTILA

Femtosekundumos és attosekundumos lézertechnológia

Ultrarövid lézerimpulzusok alkalmazása a tudomány számos területére kiterjed, úgymint orvostudomány, spektroszkópia, anyagtudomány, élettudományi kutatások, illetve a nagy felbontású időbontott mikroszkópiai leképezés. Ultrarövid lézerimpulzuson általában pikosekundum alatti ($<10^{-12}$ s) impulzusidejű impulzusokat értünk. Ma más képesek vagyunk egyszeri optikai ciklus periódusidejével egyenértékű idejű, stabil lézerimpulzusok előállítására. Ezen impulzusidők előállítása különösen fontos a bennünket körülvevő világ alapvető atomi, és molekuláris szintű folyamatainak időbontott vizsgálata szempontjából, mert azok nagyrészt a femtosekundumos (10^{-15} s), és attosekundumos (10^{-18} s) időskálán játszódnak le.

Előadásomban a fizikai fogalmak rövid ismertetése után áttekintem a femtosekundumos impulzusidejű impulzusokat előállító lézerek technológiájának legfontosabb részeit, kitérve az oszcillátorokra, erősítőkre, a lézernyaláb jellemzésére használatos eszközökre, módszerekre. Ezután ismertetem az attosekundumos impulzusok előállításának legelterjedtebb módszerét, az attosekundumos impulzusok jellemzésére szolgáló eszközöket, valamint az ultrarövid impulzusok felhasználását. Előadásom második felében beszélnék a Tawati Lézerlaboratóriumban végzett munkámról, mely jelen pillanatban két projektet foglal magába: PhD kutatásom alapját képező MHz-es erősítő modellezése, és felépítése céljából végzett munkámat, valamint meglévő, 20 Hz-es erősítő erősített impulzusainak időbeli mérésére szolgáló egylövéses autokorrelátor építését.

APJOK VIVIEN

Három határ – három dimenzió. A „határmentiség” kérdése a hármas határok térségében – Makó példája

Az MTA-BTK Néprajztudományi Intézete Társadalomnéprajzi Témacsoportja 2011-2015 között folytatott kutatómunkát Magyarország délkeleti, délnyugati és északkeleti hármas határainak térségeiben. A kutatási projektbe bekapcsolódva Makón, a délkeleti régió legnagyobb kutatópontján vizsgáltam a határ mentiség társadalmi, gazdasági és kulturális dimenzióit.

A kutatás rávilágított, hogy Makón a három dimenzió eltérő mértékben jelentkezik a határ percepciója szempontjából: a kulturális interakciók szinte teljesen hiányoznak, a társadalmi érintkezések nagyobb százalékban negatív előjelűek, a gazdasági kapcsolatok pedig élénkülően vannak ugyan, de leginkább egyoldalúak. Legérdekesebbnek azonban az a jelenség bizonyult, amelyet a „határtudat” kifejezéssel aposztrofálhatunk, s amely a fent említetteket magyarázhatja: hogyan érzékelik a makóiak a határ közelségét?

BAGI IBOLYA

Mítoszromboló orosz irodalom az ezredfordulón

A XIX-XX. századi orosz irodalom kiemelkedő alkotóit (Puskin, Dosztojevszkij, Tolsztoj, Csehov, Bulgakov, Platonov, Paszternak stb.) világhírűvé tették műveik, melyeknek a mai napig elismeréssel adóznak mind az olvasók, mind az irodalomtörténészek, teoretikusok. Az ezredforduló, s mindenekelőtt a posztmodern irodalmában azonban tetten érhető egyfajta új, többnyire ironikus szemléletmód, mely nem a művek értékét, hanem a köréjük épült, gyakran hamis mítoszokat szándékozik lerombolni. Előadásom ezt a tendenciát illusztrálja, néhány jelenkori alkotó műveit idézve.

BARÁT ERZSÉBET

A jelentés ideologikus dimenziói - Az SZTE volt kancellárjának FB oldalán megjelent kép fogadtatásáról

Előadásomban az SZTE kancellárjának lemondását közvetlenül megelőző, 2015. szeptemberében a Facebook oldalán megjelent elhíresült fotót veszem szemügyre annak szemléltetésére, hogy a magyar közbeszédben milyen ideológiai és intézményes következményekkel jár a 'banalitás'-ra hivatkozás. A politikai sajtó (beleértve annak magát nyitottnak gondoló szegmensét is) és az egyetem hivatalos közleményei is csak úgy tudta a fotót, illetve közvetve a fotót megosztó magatartást „idegengyűlöletnek” lát(tat)ni, ha mindeközben a „nő” jelentésével vagy nem is foglalkozott, azaz 'kitakarta' vagy, ha megemlítette is, akkor trivializálta. Mintha adott közösség vagy egyén identitása csak akkor lenne értelmezhető, felismerhető, ha azt egyetlen dimenzió mentén elrendeződő homogén fogalomnak kellene elgondolnunk. Ez a kategorizáló gyakorlat pedig szükségképp kirekesztő jelentésgyakorlatokat működtet, mely kiélesedett társadalmi konfliktusok idején különösen megnehezíti a többelvű, heterogén fogalmak használatát.

BARTAL ATTILA

Módszerfejlesztés szurfaktin típusú vegyületek HPLC-MS vizsgálatára

A szurfaktin a lipopeptidek családjába tartozó biológiai eredetű felületaktív anyag. Vegyületeit heptapeptidek és egy 13-15 szénatomból álló β -hidroxil zsírsavlánc építik fel, mely hosszának változatossága és a peptid aminosav sorrendjének variálhatósága számos homológot és izomert eredményez. A szurfaktin izomerek számos gyógyszerészeti aktivitással rendelkeznek, többek között antitumor, antivirális, illetve gyulladáscsökkentő hatással.

A fehérjék vizsgálatára az egyik leggyakrabban alkalmazott mérés technika a tömegspektrométerrel kapcsolt nagyhatékonyságú folyadék kromatográfia, melynek lényege, hogy a folyadék halmazállapotú minta egy mozgófázisba bejuttatva áthalad egy kromatográfiás oszlop töltetén. A minta elválasztandó komponensei azok eltérő fizikai és kémiai tulajdonságaik alapján megoszlanak a két fázis között. Az így létrejövő frakciók a tömegspektrométerbe jutnak, ahol gáz halmazállapotba kerülnek, ionizálódnak és fragmentálódnak, majd töltésegységeikre jutó tömegeik alapján elválaszthatók és detektálhatók.

Célunk egy olyan HPLC-MS módszer fejlesztése, amely a későbbiekben lehetővé teszi számunkra a szurfaktin tartalmú mintáinkban levő különböző homológok és izomerek megbízható azonosítását. Ennek érdekében az egyes vizsgálati paramétereket (mozgófázis összetétele, mérési mód, futási idő) módszerről módszerre változtatjuk, miközben figyelemmel kísérjük az egyes módosítások hatását a kromatogramra.

BÉKÉS CSABA

Hidegháború-enyhülés - új megközelítésben

Az elemzők az *enyhülés* alatt általában az 1963-tól 1975-ig terjedő időszakot értik, és azt lényegében egy *lineáris* jelenségként írják le: a szuperhatalmak viszonyában bekövetkezett látványos javulással és az annak következtében létrejött intenzív kelet-nyugati kooperáció éveivel azonosítják.

Az általam javasolt új értelmezés szerint viszont az *enyhülés* 1953-ban kezdődött, és folyamatosan érvényben volt a hidegháborús korszak végéig, 1991-ig. Az 1953-1956 közötti néhány

évben a kelet-nyugati viszony ugyanis olyan radikális változáson ment keresztül, hogy a hidegháború 1953 utáni szakaszát a *szuperhatalmi együttműködés új modelljének* nevezhetjük.

1953 után ugyanis a szuperhatalmak viszonyának *fő jellegzetessége* – bár a versengés még jelentősen erősödött is időközben – valójában az Egyesült Államok és a Szovjetunió (illetve az általuk irányított politikai-katonai tömbök) folyamatos *egymásra utaltsága* és *kényszerű kooperációja* lett, mivel mindkét fél számára már ekkor világos lett, hogy a termonukleáris korban csak a másik elviselése esetén tudja elkerülni a totális világgéést. Ez azt jelenti, hogy az *antagonizmus* és a *kényszerű kooperáció* elemei 1953 után *mindvégig párhuzamosan és folyamatosan* voltak jelen a szuperhatalmak viszonyában, attól függetlenül, hogy különböző időszakokban retorikájuk alapján a közvélemény számára hol az egyik, hol a másik látszott dominánsnak.

Még fontosabb tényező azonban, hogy a *kényszerű kooperáció mechanizmusa* – mintegy *automatizmusként* működve – nem csupán az együttműködési szakaszokban hatott, hanem a legnagyobb konfrontációs helyzetek – mint pl. a második berlini válság és a kubai rakétaválság – idején éppen ez tett lehetővé a *status quo* megváltoztatására törekvő fél arculatmentő visszavonulását, s így az eskaláció megakadályozását, s végül a krízis politikai megoldását.

Így 1953-tól *párhuzamosan* volt (továbbra is) érvényben a *hidegháborús nemzetközi rendszer* a maga megváltozhatatlan antagonizmusával, illetve az *enyhülés* mint a kelet-nyugati viszonyban ettől fogva mindvégig érvényesülő új *együttélési modell*. Vagyis a hidegháború és az enyhülés nem egymást kizáró kategóriák.

BENCsik PéTER

Trianon és München – a magyar és a cseh tragédia

A magyar közvélemény "sem lenyelni, sem kiköpni nem tudja" a trianoni békediktátumot. Trianon súlyos traumává, sőt neurózissá vált, számtalan mítosz és legenda kapcsolódik hozzá. Bizonyos értelemben magyar sajátosság, hogy egy súlyos történelmi veszteség száz évvel később is ilyen indulatokat keltsen. Pedig a környező országok közül több is elszenvedett hasonló megrázkódtatást: Magyarországgal egyidejűleg Ausztria, Németország, Bulgária és Törökország, később Csehszlovákia, Lengyelország, Románia, Jugoszlávia, majd ismét Németország; az utóbbi időben pedig szerb és orosz Trianonról is beszélünk. Ezen traumák között sok hasonlóság és különbség is található, s mintha az újabb tragédiákat átélő népek sem tanultak volna a korábbiak hibáiból. Ezek közül most kettőt hasonlítok össze: az 1918/20-as magyart és az 1938-as csehszlovákot. Milyen okok vezettek hozzá? Volt-e bennük magyar, illetve cseh felelősség? Diktátumok voltak-e? Miben állt igazságtalanságuk? Mik voltak a hosszú távú következményeik? Melyik nemzet hogyan kezelte a maga traumáját?

BOROS LAJOS

A városi közterek és a hozzájuk kapcsolódó térfolyamatok, konfliktusok

Az elmúlt években a közterek számos alkalommal kerültek a szélesebb közvélemény érdeklődésének homlokterébe. Ennek egyik oka az volt, hogy számos fejlesztést hajtottak végre, amelyek modernebb, szebb, élhetőbb köztereket kívántak létrehozni. Ugyanakkor e fejlesztések nem zajlottak viták és problémák nélkül, hiszen sokszor a megvalósítás módja, vagy céljai konfliktusokat váltottak ki a különböző érdekcsoportok között. A közterek iránti érdeklődést erősítették az egyes utcák, terek átnevezései, emlékművek átalakítása, vagy új emlékművek létrehozása. Végezetül a közterek használatával kapcsolatos szabályozások – elsősorban tiltások, korlátozások voltak azok, amelyek kapcsán gyakran foglalkozott a sajtó és a közvélemény a közterekkel.

A fentebb említett témákhoz kapcsolódóan megnövekedett érdeklődés nem véletlen: a köztér a társadalmi élet, a találkozások, a szabadidő eltöltésének fontos színtere, ahol különböző érdekek, szemléletmódok, (szub)kultúrák jelennek meg. Emellett a fogyasztás színterei is, amihez kapcsolódóan rendkívül erőteljesen jelenhetnek meg a befektetői érdekek, befolyásolva a köztérek formálását, használatát. Az eladható, „fogyasztható” terek szerepe egyre nő napjaink városaiban, hiszen ezek javítják a versenyképességet, vonzóbbá teszik a városokat a turisták vagy betelepülők számára. Emiatt a társadalomföldrajz, a városfejlesztés számára kiemelkedően fontos a köztérek, és a hozzájuk kapcsolódó térbeli folyamatok vizsgálata. Az előadás e folyamatokról, konfliktusokról ad áttekintést, hazai és nemzetközi példákkal illusztrálva azokat.

CSIFÓ TAMÁS

Magyar királynék 1172-1204 között. III. Béla és Imre házasságpolitikája

Az Árpád-dinasztia királyi hatalma III. Béla és Imre magyar királyok idején érte el tetőpontját, és az Árpád-kori Magyar Királyság nemzetközi hírneve, tekintélye is ekkor volt a legnagyobb. Előadásomban azt a kérdést szeretném megvizsgálni, miként segítették e korszak magyar királynéi – Châtillon Ágnes-Anna, Capet Margit és Aragóniai Konstancia – az ország felemelkedését. Elemzésemben szeretnék kitérni a házasságok megkötésében szerepet játszó királyi motivációkra, a házasságkötések körülményeire, a királynék bel- és külpolitikai, valamint kulturális befolyására, az ország társadalmi, gazdasági viszonyainak alakulására gyakorolt hatására. Röviden kitérnék az országban ekkoriban kialakuló lovagi kultúra és a királynék közötti viszonyra is.

CSIKÓS NÁNDOR

A felszínborítás és a tájmintázat, valamint a mezei pacsirta (*Alauda arvensis*) denzitás és frekvencia viszonyai közti kapcsolat statisztikai vizsgálata

A Magyar Madártani Egyesület (MME) adatai szerint egyes madárfajok egyedszáma drámaian csökkent hazánkban. E folyamat tájökológiai háttere még nem tisztázott, ezért is szükséges e fajok állománytrendjeinek vizsgálata, illetve élőhely preferenciájuk elemzése. A mezei pacsirta a mezőgazdasági területek avifaunájának karakterfaja, ezért előfordulási adatai indikátorként is használhatók.

Kutatásom célja a mezei pacsirta előfordulás csökkenését meghatározó tájökológiai tényezők azonosítása. Vizsgálataim során az előfordulási adatok és a felszínborítás, valamint az előfordulási adatok és a tájmintázat közti kapcsolatot elemeztem statisztikai módszerekkel. Vizsgáltam, hogy melyek azok a felszínborítás típusok, melyek kedvezőek a pacsirta számára és melyek csökkentik e faj előfordulás gyakoriságát.

A MME Monitoring Programjának mezei pacsirta előfordulás adatait használtam fel kutatásomhoz, amelyet országosan 2,5 x 2,5 kilométeres UTM rácshálóban mértek fel 1999-2013 között. Emellett a Corine Land Cover felszínborítási térkép 2000, 2006 és 2012 1:100000 méretarányú állományával dolgoztam. ArcGis, ArcGis Vlate és SPSS programok segítségével kiszámoltam az összes felszínborítás típus területét, és a folt és osztály szintű tájmetriai mutatók területtel súlyozott átlagait kvadrátonként. A kutatási eredményeim szerint a szántóföldeket a gyepeket, és a réteket kedveli a leginkább, míg a nem-összefüggő települések területét, a városi zöldterületeket, a komplex művelési szerkezetű területeket, a lomblevelű erdők és a vízfelületek területét nem kedveli ez a faj. A tájmetriai mutatók közül a felszínborítás foltok átlagos mérete (AWMPS) mutatott a legerősebb korrelációt a pacsirta előfordulási adataival. A statisztikai kapcsolat erőssége középértékűként eltér egymástól. Eredményeim, és a felszínborítás és a tájmintázat változásai alapján elkészítettem a mezei pacsirta 2000-2012 időszak között becsült országos élőhely változás térképét.

CSINTALAN ZSÓFIA

Kisléptékű légköri folyamatok elemzése és megjelenítése az ENVI-met system segítségével

A városi ember jól tudja, nyáron – különösen éjjel – legjobb a kertben vagy egy hétvégi házban tartózkodni, de még a szomszédos park is enyhülést nyújthat. A városban ugyanis sajátos klimatikus viszonyok alakulnak ki (városklíma), amelyek hőhullámok idején különösen megterhelőek lehetnek. Sok tényező együttesen jelentősen módosítja a városok klimatikus viszonyait a szabad térszínéhez képest (mint például: épületek, építmények, burkolatok fizikai jelenléte, a burkolatokon használt vízzáró anyagok (aszfalt, beton stb.) miatt megváltozott lefolyási viszonyok vagy az alacsony növényborítottság stb.). A globális felmelegedés egyik következményeként várhatóan emelkedik a hőhullámok száma és intenzitása is, ami a sajátos városi jelenségekkel összeadódva a városlakók számára egyre kedvezőtlenebb életkörülményeket jelent – elsősorban a nyári időszakban. Ez városrendezési és -tervezési szempontból új kihívást jelent! Szükségszerű, hogy a településszerkezeti, a szabályozási és beépítési tervekben, a zöldfelületi rendszertervezésben és a közút- és közműtervezés során az eddigieknél nagyobb hangsúlyt kapjanak a klimatikus szempontok. Ezen célok megvalósítása érdekében bizonyos modellek segítségével végezzük el a sugárzási viszonyok (illetve a Tmrt) és a bioklíma indexek alapadatbázisául szolgáló többi paraméter (hőmérséklet, légnedvesség, légáramlás) numerikus szimulációját. A számos mikroskálájú modell közül Európában az ENVI-met szoftvert alkalmazzák leggyakrabban város-bioklimatológiai célokra. Előadásomban egy általam kiválasztott közterület lemodellezésén keresztül szeretném ismertetni az előbb bemutatott modell számos oly fontos és jó tulajdonságát melyek felhasználásával jelentősen javulhatna a várostervezési munkálatok összessége.

DEÁK ÁDÁM

Gróf Pálffy József és a szabad királyi városok ügye az 1843/44. évi országgyűlésen

Előadásomban az 1843/44. évi országgyűlésen is felmerült szabad királyi városok ügyét vizsgálom gróf Pálffy József hozzászólásain keresztül. A városok országgyűlési helyzetének rendezése égető problémává vált már ekkora, ugyanis a jogaikat a megelőző évtizedekben alaposan megnyirbálták. A városi követeknek az volt a legfőbb gondjuk, hogy egyetlen kollektív szavazattal rendelkeztek, míg korábban városonként szavazhattak. Pontosan nem tudjuk, mikor következett be ez a csökkenés, de a kutatók abban egyet értenek, hogy az 1825/27. évi országgyűlésre ez a folyamat már befejeződött. A megyei nemesség azért volt ellenséges a városokkal szemben, mert azok a király hatalma alatt álltak, így jelentős befolyást tudtak elérni a törvényhozásban. Továbbá hivatkoztak arra is, hogy csak egy nagyon szűk réteg az, aki a város irányításába beleszólhat, a polgárság nagy része ki volt zárva a politikából, s ezt mielőbb rendezni akarták. Kitérek arra is, hogy milyen volt a szabad királyi városok helyzete az 1843/44. évi országgyűlés előtt.

Majd a városi kérdést ismertetem részletesen, nagyon sok jelentős javaslat született az átalakításra. Legelőször a be- és kikebelezés kérdését vitatták meg. Ennek nagyon volt a jelentősége, hiszen a városok olyan területeket is megszerezhettek, melyek a határain belül voltak, de nem ők felügyelték. A következő fontos kérdés a városok szabályrendelet-alkotási joga volt, mely éles vitákat generált. A főrendi tagok abban egyetértettek, hogy hozhatnak szabályrendeleteket a városok, abban viszont már nem, hogy felsőbb jóváhagyás előtt vagy után lehet végrehajtani azokat. A legnagyobb vitákat a városi szavazati jog és a polgári kvalifikációk kérdése váltotta ki, vagyis az, hogy milyen követelményeknek kellett megfelelni ahhoz, hogy polgárjogot kapjon valaki. A városi képviselők továbbra is a

városenkénti szavazatot pártolták, a Karok és Rendek és a főrendi tagok közül néhányan viszont nem támogatták, ők a belszerkezet rendezéséhez kötötték a szavazati jog szaporítását. Pálffy József a polgári kvalifikációk kérdését sérelmezte a legjobban, ugyanis a konzervatív főrendi tagok olyan magas cenzushoz kötötték a polgárjog megszerzését, hogy sokan nem lettek volna képesek teljesíteni a feltételeket. Ezek mellett bemutatom még a követválasztás problémáját, az adózás kérdését, valamint a büntetőjog és igazságszolgáltatás reformjára irányuló törekvéseket. Legvégül kitérek Pálffy József sérelmeire és kiábrándulására a városi kérdéssel kapcsolatban. Amikor már látta, hogy nincs esély a rendezésre, többször is keményen bírálta a konzervatívokat.

DROZDIK EVELIN

Az iszlám és a keresztény civilizációk összecsapása

A mai társadalom multikulturális, ami azt feltételezi, hogy az utcán bármely kultúrából érkező egyénnel találkozhatunk, legyen szó kínaiakról, muzulmánokról vagy egy tibeti szerzetesről. A találkozásoknak kétféle esete lehet. Az egyik, hogy az egyén ellátogat egy számára ismeretlen helyre. Bár a fogadó ország kultúrájának megismerésére alkalma nyílik, a helyiek számára szinte lehetetlen elkülöníteni az egyén kultúráját a saját jellemzőitől. Tehát nehéz sztereotípiákat alakítani, mint például, hogy a finnek keveset beszélnek, vagy az olaszok szeretik hangosan megvitatni az élet nagy dolgait, ami számunkra inkább a veszekedés hangszínével egyenlő. Azonban, ha egy nagyobb csoport látogat el ugyanarra a helyre, a helyiek számára körvonalazódik a viselkedésük és a szokásaik.

A kulturális teret nem lehet olyan pontosan meghatározni, mint megrajzolni egy országnak a határait, hiszen sokszor egy kultúra nem csak egy népet, nemzetet ölel fel, hanem országhatárokon is átnyúlhat vagy éppen csak egy adott ország területére korlátozódik.

A több mint két évezred során nem a migráció az első alkalom, hogy ez a két kultúra, az arab és a nyugati egymásnak feszül. Gondoljunk csak a poitiers-i csatára vagy akár a kereszties háborúkra. Bár azt mondják az idő mindenre gyógyír, azonban a régi sebek ott maradnak az utódok emlékezetében, és várnak a megfelelő pillanatra, hogy visszavágjanak. Ahhoz, hogy világos legyen számunkra e két nép, civilizáció, vallás ellentéte, kicsit mélyebbre kell ásunk, egészen az iszlám és a keresztény világ első találkozásáig. A VII. században a Földközi-tengernél történt meg az az esemény, ami talán a mai napig meghatározza e két nép, civilizáció egymáshoz való viszonyulását.

ERDEI STEFÁNIA

A *Pseudomonas putida* jellemzése és szerepe a környezetvédelemben

A *Pseudomonas putida* egy szaprofita talajbaktérium, mely metabolizmusát tekintve rendkívül sokoldalú, többek között ennek köszönhetően felhasználható különböző biotechnológiai célokra. A *Ps. putida* baktérium törzseinek genom mérete 5,7-6,3 Mb között van, ennek nagy része konzervált. Nem patogén természetű, tehát embert nem betegít meg. Kozmopolita elterjedésű, talajban, tenger-, és édesvizekben egyaránt megél. Optimuma semleges mind pH-ra, mind hőmérsékletre, sokféle enzimaktivitással rendelkezik, például oxaláz és lipáz aktivitással. Ez teszi lehetővé széleskörű felhasználásukat a mezőgazdaságban, környezetvédelemben és a biotechnológiában, például bioremedációban vagy kéméletes szennyvíztisztításban, ezen kívül fontos szerepet játszanak a mineralizáció folyamatában is.

ERDÉLYI ESZTER

Ennek sosem lesz vége (szerializáció a médiában)

Az előadás a szerializáció jelenségéről szól, arról a tényről, hogy a média mindent sorozatként prezentál az érdeklődés folyamatos fenntartása érdekében. Az oktatásban erre szemléletes példákon lehet rámutatni, s ezzel a diákok jobban megértik a média működésének ezt a fontos szeletét. A rövid ízelítő a középiskolai médiaoktatásban felhasznált jó gyakorlatot mutatja be vázlatosan.

FILEP TAMÁS

LASCA rendszerrel történő mérés elmozdulásának korrigálása

A lézeres szórás interferencián alapuló kontrasztelemlés (Laser Speckle Contrast Analysis, LASCA) során a minta elmozdulása torzíthatja az eredményeket. Az előadás során egy olyan képfeldolgozási módszert szeretnék bemutatni, amelynek használatával ez az elmozdulás meghatározható, illetve kikorrigálható a képekből.

GAJDÁCS PETRA

Kétdimenziós differenciálegyenlet-rendszerek periodikus megoldásai és fázisképei

A differenciálegyenletek és differenciálegyenlet-rendszerek időben változó folyamatok leírására alkalmasak. Olyan nemlineáris közönséges elsőrendű autonóm kétdimenziós rendszerekkel foglalkozunk, melyeknek létezik egyértelmű megoldása. A megoldások szerkezetét, viselkedését vizsgáljuk ismert tételek felhasználásával, különös tekintettel a periodikus megoldásokra, ezek létezését igazolva, vagy cáfolva. Ezeket a rendszereket elsősorban fizikai, kémiai, biológiai folyamatok leírására alkalmazzák.

Első modellünk a cukor szervezetben történő felszívódásáról ad információkat. A megoldáshoz a Poincaré-Bendixson-tételt használjuk. A második modellben azt vizsgáljuk, hogy paraméteres rendszerek megoldásai hogyan változnak a paraméterek módosításával. A rendszer egy Hopf-bifurkációt ad eredményül. A megoldások ábrázolásával fázisképeket készítünk a modellekhez, ezzel szemléltetve a megoldások viselkedéseit, és a bekövetkező változásokat.

GÁLFFY LÁSZLÓ

Egy francia grófság születése: Anjou

Mitől válik egy terület, egy táj, egységgé, körülhatárolhatóvá, és koherens, jól értelmezhető fogalommá? Mikortól tekinthetjük önálló egységnek? Milyen erők és logika mentén épül fel ez az egység? Egy újonnan érkezett nép terjeszkedése vagy épp egy régi állam kivonulása segíti ezt a folyamatot? A földrajz vagy az adminisztráció dönt? Etnikai tartalom, védelmi szempontok, különleges személyek sorsa és ambíciói miként határozzák meg arculatát? Az előadás a fenti kérdésekre keresi a választ az egyik legtekintélyesebb francia grófság, Anjou a 9-10. századi megformálódása kapcsán.

GOMBKÖTŐ BENCE

A mongol lószínevek nyelvészeti elemzése

A színnevek kutatása már régóta foglalkoztatja az embereket és a tudományt. A kutatások során betekintést nyerhetünk egy nyelvbe és megismerhetjük annak kulturális hátterét. Előadásomban a klasszikus mongol nyelvben szereplő lószíneveket vizsgálom morfológiai, szemantikai és etimológiai szempontból. A mongol kultúrában a lovak kitüntetett szerepet kapnak az élet minden területén, fontosságuk ellenére a velük kapcsolatos színnevek kutatásából hiány mutatkozik. A mongol nyelvág Altaji nyelvcsaládban betöltött szerepének és az egymás közötti kapcsolatainak viszonyáról, illetve a klasszifikációjának a bemutatása után a klasszikus mongol nyelvben lévő alapszínnevekből kiindulva mutatom be, és elemzem először az állatokra vonatkozó, majd csak a lovakra használt összetett, és képzőkkel ellátott színneveket. A képzőket típus alapján rendszerezem, illetve a szóösszetételek struktúráját is bemutatom. A mongol színnevekre vonatkozó irodalom meglehetősen csekély, csak rövid cikkek ill. tanulmányok foglalkoztak a témával. Az általam gyűjtött lista közel harminc lószínevet tartalmaz, amelyeket különböző mongol szótárakból gyűjtöttem ki.

GOMBOS BRIGITTA

A Római Birodalom pénzügyei a Köztársaság idején

A Római Birodalom kétség kívül Európa legnagyobb birodalma volt, a britanniai provinciától a Kárpát-medencéig, magába foglalta Észak-Afrika egyes területeit, valamint Ázsia nyugati részeit, úgymint Mezopotámiát, és Kis-Ázsiát. Egy ilyen hatalmas birodalmat nem volt egyszerű igazgatni, már a köztársaság idején sem. A gazdasági helyzet fejlődésének egyik alappillért a pénzügyi élet sokszínűségének kialakulása képezte. Előadásomban kitérek a pénzügygazdaság jellemzőire, a bankvilág jellegzetes vonásaira, az uzsorások és ókori bankárok munkájára, valamint arra, hogy jogi szempontok alapján kiket illetett meg a birodalom pénzügyi életének irányítása, s ezt miként használták ki. Szó esik majd a banki szolgáltatásokról, miként működött egy „ókori pénzfelvétel” és „pénzátutalás”, a bankároknak milyen állami előírásokat kellett követniük egy-egy tranzakció lebonyolításakor. A mindennapi pénzügyeken kívül az állami pénzmozgások, az állami kincstár milyensége, illetve a főbb birodalmi bevételek, kiadások is részét képezik a tanulmányomnak, valamint az, hogy az államférfiak ezt miként használták ki, milyen önös érdekek valósultak meg a Város legfőbb döntéshozó szervében.

GYIMESI TIMEA

„Majdnem semmi” - Patrick Modiano világa

Patrick Modiano – 2014. Irodalmi Nobel-díjasa. A Svéd Királyi Akadémia indoklása szerint a Modianót az emlékezés művészetéért tüntették ki, amellyel megidézte a legfelfoghatatlanabb emberi sorsokat és feltárta a náci megszállás mindennapjait. Az előadás a modianói életmű egyik központi kategóriáját, a semmit járja körbe a percepció, a látás, a tér és sajátos szubjektumának fogalmaival.

HORVÁTH ZSOLT

Egy hazai szénhidrogén telep geológia modellezésének elvi háttere

Az előadás témáját egy potenciális rezervoárként funkcionáló homoktest modellezése és üledékképződési környezetének vizsgálata adja. Az üledékképződési környezet meghatározása a jellemző üledékes fáciesek (1) térbeli kiterjesztése (2) eloszlása (3) modellben megjelenő geometriája és azok (4) üledékes rendszeren belül elfoglalt helyzete alapján történik, a klasszikus és sztochasztikus geostatistika eszköztárának felhasználása által.

Minden szedimentológiai jelenség a mintázott térfogategységtől függően három heterogenitási szinten vizsgálható: mikro-, makro- és megaléptékekben. A fenti léptékek mindegyikéhez hozzárendelhető a tulajdonságok nagyvonalú horizontális és vertikális kiterjeszhetősége, vagyis megadható az a távolság, amelyen belül a szóban forgó jelenség minden megnyilvánulása egy korábbi állapotból következik.

Egy terület mintázása során véges számú mért adat áll elő. Ebből következik, hogy a rendelkezésre álló információ soha nem teljes az adott területre nézve, csupán annak részhalmazát alkotja. Erre a problémára kínál megoldást a geostatistika eszköztára, mely a minta elemzésével következtet a mögöttes populáció térbeli statisztikájára. A rezervoár geológiában használt numerikus modellek képesek megbecsülni a közetfizikai paramétereket azokon a helyeken is, ahonnan közvetlen információ nem elérhető. A cél az üledékes fáciesek elkülönítése és azon fáciesek térbeli lehatárolása, melyek szénhidrogén tározóként funkcionálhatnak. Ezek részben determinisztikus modellekkel történnek, amelyek sokkal inkább a nagyléptékű folytonosság megjelenítésére alkalmasak, részben pedig sztochasztikus modellekkel, amelyek a kis(ebb) léptékű heterogenitás által meghatározott változékonyság leírására.

IZING MÁTÉ

Mi lesz veled, Kárpátalja? - a kárpátaljai magyar fiatalság demográfiai vizsgálata

Ukrajna sínylődő gazdasága az elmúlt évtizedekben megállás nélkül zuhant, a közel fél évtizede tartó orosz-ukrán konfliktus pedig megpecsételte az ország sorsát. Bár a harcok több ezer kilométerre zajlanak Kárpátaljától, mégis teljesen megváltoztak az Ukrajna legkeletibb megyéjében élő emberek mindennapjai.

Kutatásommal arra szeretnék rávilágítani, hogy a kárpátaljai közoktatásban tanuló magyar nemzetiségűek miként képzelik el jövőjüket. Kárpátalja megye hat járásában végeztem egy anonim, papír alapú kérdőíves tanulmányt, melynek célja feltérképezni a 16-20 év közötti magyar fiatalság jövőképét. Ehhez 11, véletlenszerűen kiválasztott magyar, magyar tannyelvű vagy magyar tagozatos középiskola 308 tanulóját kérdeztem meg egy tizenöt kérdésből álló kérdőívben. Az adatok alapján, azokban a járásokban, ahol a magyarság lélekszáma a legfrissebb, 2001-es ukrán népszámlálás szerint elérte az 1%-ot, térképeket szerkesztettem a kérdőívek alapján a magyar nyelvhasználatról, az elvándorlás mértékéről és más, a magyar identitást meghatározó tényezőkről.

Bár az elmúlt évtizedek demográfiai statisztikái azt mutatták, hogy az anyaországtól elcsatolt területek közül Kárpátalja magyarsága fogyott a legkisebb mértékben, illetve a fiatalok itt tanultak a legnagyobb arányban magyar nyelvű intézményekben, napjainkra azonban jelentősen megváltozott a kép. A feldolgozott válaszok megdöbbentő eredményeket hoztak. Az ukrán válság és a katonai behívók óriási mértékű elvándorlást jelentenek: a megkérdezettek alig 9%-a tudja elképzelni rövidtávon a jövőjét Kárpátalján.

Kutatásom legfontosabb célja, hogy minél jobban megpróbáljam beépíteni a köztudatba az ukrán válság okozta kárpátaljai magyarság válsághelyzetét, az ott élő közel kétszáz ezer honfitársunk kilátástalanságát.

KALMÁR MELINDA

Szovjetmodell-értelmezések

A szovjet típusú rendszert keletkezése óta folyamatosan értelmezi a történetírás, illetve a politológia. A különböző korszakok interpretációi nem ugyanazokat a tulajdonságokat emelik ki. Mások a kiindulópontjaik, az előfeltevéseik és így eltérőek a következtetések is. A változatosság arra utal, hogy a történelmi analízis valóban erősen kötődik az egyes nemzedékek, régiók, társadalmi csoportok társadalmi tapasztalatához, és ahhoz az igényéhez, hogy saját koruk kihívásait szem előtt tartva keressék a számukra éppen releváns viszonyítási, tájékozódási pontokat a múltból. Mégis, ha világosan szeretnénk látni, mit is kérdezzünk a múlttól, és mit szeretnénk megsejteni a jövőből, érdemes újra és újra felidézni, mit gondoltak ugyanarról a jelenségről a korábbi korszakok elemzői. Az előadás ebből a feltevésekből kiindulva tekinti át a szovjet modell főbb történelmi megközelítéseit és azok megfontolandó, olykor egymásra reflektáló következtetéseit, illetve a mai kor lehetséges kutatási irányait és az előadó javaslatait az újraértelmezésre.

KISS ERVIN

Trianon és következményei

Útban Trianon felé? A trianoni békediktátumhoz vezető út rövid áttekintése, különös tekintettel a történelmi Magyarországon megfigyelhető nemzetiségi mozgalmak célkitűzéseire. Kitérés a magyar nemzet és a nemzetiségek egymáshoz való viszonyára a XX. század elején. Magáról a trianoni békeszerződés főbb pontjairól egy vázlatos elemzés. A téves Trianon-legendák lebontása, amik sokszor az általános magyar „népi hiedelmek” között is megtalálhatóak. Az 1920. június 4. követő időszak rövid vázlatpontokba szedett áttekintése. A magyar külpolitika mozgástere és lehetőségei a két világháború között. A Magyarországgal szomszédos országok viszonya az úgynevezett „magyar kérdéshez.” A revízió, mint egyfajta megoldás? Összegzés.

KISS GABRIELLA

Kristálycukorból szintetizált szén nanogömbök segítségével előállított TiO₂ gömbhéjak és fotokatalitikus aktivitásuk

Napjainkban a hulladékok kezelésének megoldatlansága, a környezetszennyezés és a túlnépesedés mellett a víztisztítás kérdése is megoldandó feladatot állít a kutatók elé, hiszen a vízben olyan anyagok (pl. szervetlen és szerves vegyületek, kórokozók, makroszkopikus szennyezések stb.) lehetnek jelen, melyek szennyező, mérgező, egészségkárosító hatást gyakorolhatnak az emberre és környezetére.

A nagyhatékonyságú oxidációs eljárások alkalmazása során döntően oxigéntartalmú reaktív gyökök képződnek a tisztítás folyamán, melyek a vízben lévő szerves szennyezőket nem szelektív módon oxidálják. Ide tartozik többek között a heterogén fotokatalízis módszere is, melynek során megfelelő félvezető anyagokat (nap)fénnyel megvilágítva elérhető a fent említett gyökök képződése a felületen.

A munkám során használt széngömböket kristálycukor vizes oldatából, hidrotermális módszerrel állítottam elő, emellett igyekeztem feltérképezni a szintézis paramétereinek hatását a gömbök méretére, méreteloszlására. A széngömböket XRD, Raman, SEM, TEM, TG módszerekkel vizsgáltuk.

Az előbb említett széngömböket templátként használva $Ti(OBu)_4$ prekursor segítségével TiO_2 rétegeket alakítottam ki, majd hőkezelés után megkaptam a kívánt üreges TiO_2 nanoszerkezeteket. Ezeket SEM, TEM, XRD módszerekkel vizsgáltuk. A fotokatalitikus aktivitásuk meghatározása során szalicilsav bontását végeztem el az üreges gömbökkel és a referenciaként készített nem üreges TiO_2 -dal egyaránt. A szintetizált üreges TiO_2 gömbök mindegyike nagyobb fotokatalitikus aktivitást mutatott, mint a referencia, köszönhetően annak, hogy az üregbe bejutva a fény többször képes visszaverődni.

KISS MÁTÉ

A ruszok 860. évi támadása Konstantinápoly ellen

A kora középkor századaiban jelentős nagyságú skandináv eredetű népesség jelent meg Kelet-Európában, amely 'rusz' néven vált közismertté. Alapvetően távolsági kereskedelemmel foglalkoztak, melynek során távoli népekkel és birodalmakkal kerültek kapcsolatba. Emellett egy politikai alakulatot is létrehoztak valahol a Ladoga – Ilmeny tavak vidékén, uralmuk alá hajtva a helyi, etnikailag vegyes összetételű őslakosságot. Erről a korai Rusz államról nem sokat tudunk, ugyanis kereskedelmüket leszámítva nem keltette fel különösebben a korabeli írástudók figyelmét. Ebben mérőföldkőnek számít a bizánci főváros ellen indított 860. évi rusz támadás, mivel mintegy nyitányát jelenti a Rusz megnövekedett katonai aktivitásának. Az előadás során ennek a katonai akciónak az előzményeit, lefolyását és lehetséges okait tekintjük át. Továbbá megpróbálunk betekinteni Bizánc rusz fenyegetésre adott válaszába is, melynek magyar vonatkozása is lehetséges.

KOLCSÁR RONALD

Zalaegerszeg város zöldterületeinek ökoszisztéma szolgáltatásai

Kutatásom témája Zalaegerszeg zöldterületeinek funkcionális vizsgálata, mely során a földrajztudomány eszközeivel próbálom felmérni a város öt zöldterületének városökológiai, társadalmi, városszerkezeti és gazdasági funkcióit. Megkísérlek képet kapni e területek valódi szerepeiről és azok hiányairól, mely a későbbiekben a várostervezés számára is hasznos lehet.

A funkciók feltérképezésének elsődleges vizsgálati eszköze egy 428 fős online kérdőíves kutatás volt, melyet zalaegerszegi lakosokkal, illetve a várost jól ismerő egyénekkkel tölttettem ki. A feldolgozás során többek között vizsgáltam a város zöldterületeinek látogatottságát, és hogy milyen célokra használják azokat Zalaegerszeg lakosai. A megkérdezettek minősítették a városi zöldterületek természetességét, illetve saját benyomásaik alapján becsülték a levegő minőségét is a vizsgált parkokban. A városi zöldterületek használatát a futoterkep.hu adatbázisa segítségével is vizsgáltam. Kikerestem a felhasználók által feltöltött zalaegerszegi útvonalakat (187 db) és összeszámoltam, hogy ezek hány százaléka érintette, vagy keresztezte a vizsgált zöldterületeket. Az eredményeimből kiderült, hogy a parkok aktív rekreációs funkciói csak korlátozottan érvényesülnek.

Várostervezési szempontból fontos kérdés a zöldterületek elérhetőségének vizsgálata, hisz ilyen módon lehatárolhatók a település zöldterület hiányos városrészei. E célból elkészítettem az egyes zöldterületek elérhetőségi térképeit. Minden parkterület geometriai középpontjában kijelöltem egy pontot, majd a Google Maps útvonaltervezőjében további

1024 darab, a város úthálózatán egyenletesen elszórt pont alapján gyalogos menetidő izokron térképet szerkesztettem. A vizsgált öt zöldterület izokron térképének összemetszésével le tudtam határolni a város zöldterület-elérhetőség szempontjából előnyös területeit.

Úgy gondolom, hogy eredményeim adaptálhatók lesznek Zalaegerszeg zöldfelület-rendszerének tervezéséhez.

MAGONY ZOLTÁN

Nanorészecskék hatása a rákos sejtek tumorképzésében

A daganatos megbetegedések kezelése, illetve a velük szemben történő hatékony fellépés napjaink egyik legfontosabb problémája, melyre égető fontosságú idejében megtalálnunk a megfelelő terápiát.

A daganatos megbetegedések megállíthatatlanságának legfőbb oka a késői felismerésből, illetve a tumor agresszivitásából adódik. Ellenük többféleképpen is felléphetünk, konzervatív illetve személyre szabott terápiával, de fontosabb és előremutatóbb a célzott terápiával foglalkoznunk.

A nanorészecskék is ez utóbbihoz tartoznak, melyeket kezelőoldatként tumor sebészet során alkalmazhatna az orvostudomány a későbbiekben.

Pozitív eredmények születtek a tumorsejtek metasztázis gátlása tekintetében is. A sejtek osztódását gátló szerek például a kolchicin illetve a vinblasztin, melyek osztódás gátló tulajdonságát kihasználva megszüntetik a tumor további növekedését, mely már önmagában is bizakodásra ad okot a jövő nemzedékének. Óvatosnak kell lennünk azonban, hogy a megfelelő koncentrációval kell kezelnünk a tumor által fertőzött területet, különben beláthatatlan következményekkel kell számolnunk.

Metasztázis gátló szerek alkalmazása nanorészecskékkel kombinációs szerekként további kutatást szorgalmazó és pozitív eredményeket mutatnak. Legalkalmasabb nanorészecskéként az ezüst bizonyult, ugyanis fertőtlenítő és antibakteriális hatása már régóta ismert, így nem csak a tumorsejtben okozott „nehézfém sokk” az egyetlen tulajdonság mely a páciens javára válhat. A kísérleti fázisban lévő tesztlések azonban azt mutatják, hogy az ezüst részecskék mellett további anyagok lehetnek alkalmasak a tömbfázisból való kilépés után, nanorészecskéként daganatos megbetegedések hatékony kezelésére.

MARKELLA TAMÁS

A bevándorlási hullám kezelése Magyarországon

Előadásomban azt fogom bemutatni, hogy a magyar állam hogyan reagált a több mint egy éve hatalmas méreteket öltő migrációs hullámra, és milyen megoldásokkal állt elő a népvándorlás kezelhetősége érdekében. Először statisztikák segítségével mutatok rá arra, hogy milyen komoly kihívást jelent az országon elsősorban átvonuló külföldiek ellenőrése, és annak elérése, hogy használható információkkal rendelkezünk róluk. Ezután a határaink védelme érdekében hozott törvényi módosításokra és rendelkezésekre térek ki. Végezetül pedig bemutatom, hogy a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal a többi hatósággal együttműködve milyen eljárásokat folytat le a Magyarországra érkező migránsokkal kapcsolatban.

MIKOLA GYÖNGYI

Az ember magánya (Boldogság-konstrukciók Nabokov korai elbeszéléseiben)

A boldogság témamotívumának kitüntetett szerepe van Nabokov korai korszakában. Az 1920-as években írt művek meglepő változatossággal exponálják a témát, számos aspektusból jelenítik meg annak ellentmondásosságát. Az előadás bemutatja, hogyan alakítja ki a szerző pályája elején saját kritikai viszonyát a nagy elődök (Puskin, Tolsztoj, Csehov) művei által kínált mintákhoz. A boldogság/boldogtalanság irodalmi toposzainak, a vágy narratíváinak elemzésén túl arra is keresem a választ, milyen lehetőségei vannak a boldogság-konstrukciók pszichológiai megközelítésének, hol és mennyiben mutathatók ki párhuzamok Nabokov problémaérzékenysége és korának meghatározó pszichológiai elméletei között.

MOLNÁR KAROLA

Az Árpád-kori falusias települések kútjai, különböző kúttípusai

Az emberiség történetében mindig is fontos szerepet játszottak a természetes vizek. Meghatározó jelentőségük volt a megtelepedés helyének kiválasztásában, és a mindennapi illetve gazdasági életben is. Elengedhetetlen szereppel bírtak az állattartásban, és a kézműves tevékenységekben-iparban egyaránt. A víz kinyerésének létesítményei a kutak voltak, melyek az előbbieken felsorolt szerepeken túl, találkozóhelyekként, tájékozódási pontokként is funkcionálhattak. Régészeti szempontból szerepük fontossága vitathatatlan. Segíthetnek a lelőhelyek korának pontosabb meghatározásában. Szerencsés esetben a vizes közeg olyan szerves anyagokból készült leleteket is megőrizhet az utókor számára, melyek más körülmények között már elbomlottak volna. Továbbá a kutatásokba számos archeometriai vizsgálat is kitűnően bevonható.

A hazai kutatásban nagyobb figyelem a kutakra az 1990-es évektől irányult. Feltárásuk rendkívül balesetveszélyes és költséges, a gyakran feltörő talajvíz miatt teljes kibontásuk, és dokumentálásuk sokszor lehetetlen. Így a témával még viszonylag kevés szakember foglalkozott.

Előadásomban az Árpád-kori falusias települések kútjait mutatom be. Elsősorban a településeken fellelhető különböző kúttípusok vizsgálatára törekszem. Továbbá régészeti példák segítségével egy-egy lelőhelyhez kapcsolódóan az archeometriai vizsgálatok eredményeibe is szeretnék betekintést nyújtani.

NAGYILLÉS JÁNOS

"Naso magister erat." - "Naso volt mesterem." (Ov. Ars. am. 3, 812) Ovidius Szerelemtanának nőknek szóló könyve

Ovidius *Szerelemtana* (*Ars amatoria*) több szempontból is furcsa könyv. Akkor tanította a rómaiaknak a szabad szerelmeskedés fortélyait, amikor Augustus éppen az erkölcsök megszilárdításán munkálkodott. Nem kizárt, hogy ennek szerepe volt abban, hogy a költőt örökre száműzték Rómából. Azért is furcsa, mert a munka három könyve közül, igaz csak egyet, és igaz, csak utólag, de mégis a nőknek szentel. Ez nem oly meglepő: Ovidius kísérletezik a női hanggal: mitológiai hősnők leveleit írja meg költői formában. Ez a helyzet mégis más: férfiként, mint mondja, saját neme ellen ad fegyvert a nők kezébe.

NEMES DÁNIEL

Ultrarövid lézerimpulzusok időbeli és térbeli karakterizálása

Fény-anyag kölcsönhatások, biológiai és kémia folyamatok vizsgálatában fontos szerepet játszanak az ultrarövid lézerimpulzusok, amelyeket rendszerint a mintára fókuszálják egy lencse vagy lencserendszer segítségével. Az elméleti számítások szerint a lencsén áthaladt, eredetileg sík impulzusfront meggömbül, és kromatikus hiba esetén a fókuszpontban befűződik, amely az impulzus jelentős időbeli megnyúlását eredményezheti. Ezen kívül felléphetnek más leképezési hibák is, amik szintén az impulzus idő-és térbeli alakjának megváltozását okozhatják, amely befolyásolhatja a kísérlet eredményét. Ezért fontos, hogy kísérletileg is ellenőrizni tudjuk az impulzusfront alakját a fókuszpont környezetében.

Az impulzusfront idő- és térbeli alakjának meghatározásához egy spektrálisan bontott Mach-Zehnder interferométert építettünk, amelyet egy Ti:zafír lézer 20 fs-os impulzusaival világítottunk meg. Az interferométer tárgykarjában behelyeztük a vizsgálandó 200 mm fókusztávolságú, közeli infravörös tartományra akromát lencsét. Egy nyalábosztó lemezt használtunk a tárgy és a referencia impulzusok egyesítéséhez oly módon, hogy a tárgyimpulzus a lemezen reflektálódott. A spektrométerrel az optikai tengely mentén több pontban, arra merőleges irányban végeztünk szkenneléseket. A felvett spektrálisan bontott interferogramokból a Fourier-transzformációs kiértékelési módszerrel határoztuk meg az impulzus időbeli alakját az adott mérési pontban. Több pontban elvégezve a mérést, megkaptuk az impulzusfront idő- és térbeli alakját.

PAPP GERGELY

Szeged belvárosi részének hidrogeológiai adottságai távhőszolgáltatás szempontjából

Előadásomban szeretnék röviden beszélni Szeged és a Dél-Alföld geológiájáról, hidrogeológiájáról, tisztáznék pár alapfogalmat. Majd a kutatásom megkezdésének okairól és ennek folyamatáról. Ezek után kitérnék az eddigi konkrét eredményekre, az elkészült, illetve készítés alatt álló modellekről és ezeknek az elkészítési módjáról és, hogy miért is érdemes illetve kell ezzel, ezekkel a modellekkel foglalkozni, miért kell használni.

PAPP KRISZTIÁN

A Visegrádi négyek gazdasága a válság alatt

Az előadás témája egy rövid áttekintés a négy visegrádi ország gazdaságának válság előtti, válság alatti, majd utáni gazdaságáról, központba helyezvén az alapvető hasonlóságokat, ill. különbségeket. Az összehasonlítás keretét az időben előbb már említett 3 részre tagolás jelenti, gerincét pedig a legfontosabb makroökonómiai mutatók adják, amelyek, mint azt majd látni lehet, az egyes országok sajátos helyzetéből adódóan eltérő súllyal vannak figyelembe véve.

A prezentációt a 2008-ban kialakult válság rövid leírásával kezdem, aminek célja a probléma felvázolása, és a vizsgált országokra való hatásának értelmezése. A következő nagyobb tartalmi egységben végigveszem külön-külön az egyes országokat, a válság előtti sajátos helyzetükkel, valamint a válság alatt elszenvedett problémáikkal, esetleges válságkezelő válaszleépéseikkel. Majd ezek után a válságból való kilábalás eredményeit hasonlítom össze immáron 4-5 év távlatából, a végén pedig megfogalmazom az összehasonlítás konklúzióját.

PAVLICZ ÁGNES

A szókölcsönzés jelenléte a neologizmusok fordításában J. K. Rowling Harry Potter és a bölcsek köve c. regénye alapján

J. K. Rowling Harry Potter regényei mindamelllett, hogy korunk egyik legmeghatározóbb olvasmányai közé tartoznak, rengeteg új, varázslatos kifejezéssel gazdagítják szókincsünket, melyek fordítása gyakran kihívást jelent. Az új szavak idegen nyelven való visszaadása sok esetben kölcsönszavakkal történik. Az előadás során a neologizmusok és a szókölcsönzés kapcsolatát vizsgálom a Harry Potter és a bölcsek köve német és a magyar fordításaiban. Az elemzéshez elengedhetetlen a kölcsönszavak típusainak meghatározása: idegen szavak, jövevényszavak, tükörszavak, szabadfordítások, jelentéskölcsönzések, áljövevényszavak és hibrid kölcsönszavak. Ezen túl vizsgálom, hogy a német és magyar fordítások mely fenti kategóriákba sorolhatók. A két nyelv hasonlóságait és különbségeit egyéni példákon keresztül mutatom be. Zárásként ismertetem a kölcsönszavak típusainak megoszlási arányait az egyes nyelvekben.

PINCZÉS ZSUZSA

Kognitív zavarok epilepsziás betegek körében

Az epilepszia a stroke után a második leggyakoribb neurológiai kórkép. Nem tekinthető azonban egységes betegségnek, mivel különböző okokból, különböző formákban és kórlefolyással zajlik, valamint a gyógyszeres befolyásolhatóság szempontjából sem azonos. Hasonló a lázhoz, ami szintén számos kórfolyam tünete lehet.

Az epilepsziához számos pszichopatológiai tünet kapcsolódhat, ami még jobban megnehezíti a betegek életvitelét. Ezek közül az egyik legnagyobb problémát a kognitív teljesítménycsökkenés jelentheti, ugyanis az alapvető funkciókat is érintheti, például a figyelmet, pszichomotoros készségeket, memóriát és a nyelvet. Ennek ellenére a betegek kognitív állapota legalább olyan heterogenitást mutat, mint maguk az epilepsziás megbetegedések. A kognitív hanyatlás és az epilepszia közötti kapcsolat igen összetett és nagyrészt még tisztázatlan, ezért fontos és még kiaknázatlan területet biztosít a neuropszichológia számára.

Jelen kutatás egy friss, külföldön már bevált, de Magyarországon még most először használt, direkt epilepsziás betegek számára kifejlesztett tesztcsomaggal (EpiTrack) kíván átfogó képet kapni az epilepsziás betegek kognitív állapotáról, valamint illesztett, egészséges mintához hasonlítva igyekszik tesztelni a gyorsabb kognitív hanyatlás hipotézisét. Ezen kívül kitér a betegség egyéni körülményeire, hogy felfedhesse az epilepszia és a kognitív zavarok lehetséges összefüggéseit.

PINTÉR-NAGY KATALIN

A szegedi Régészeti Tanszék gyűjteményének története

A szegedi régészeti oktatás létrehozói, Buday Árpád és Banner János a szegedi Régészeti Intézet megszervezésével párhuzamosan alapították és hozták létre az intézet régészeti gyűjteményét. Míg az intézet működésének szinte minden területén a kolozsvári régészeti iskola példáját, hagyományait vették alapul, addig a gyűjtemény létrehozásával teljesen más célt tűztek ki. A szegedi régészeti tár elsődleges és egyetlen feladata a régészeti oktatásban betöltött szerepe volt. Az egykori intézet régészeti gyűjteményének anyaga a paleolitikumtól a késő középkorig szinte az összes korszakot, kultúrát reprezentálja. Fontos hangsúlyozni, hogy nemcsak a mai Magyarország térségéből találhatók anyagok, hanem például Bulgária,

Görögország és Olaszország jelenlegi területéről is. Egykori oktatóink tudatosan törekedtek arra, hogy lehetőség szerint minden korszak tárgyi anyaga képviselje magát a gyűjteményben, ezzel is biztosítva a tanszék hallgatóinak széles körű régészeti anyagismeretét. Az intézet és vele a gyűjtemény a második világháború után méltatlan körülmények közé került, 1950-ben megszüntették az intézetet, a gyűjteménynek pedig nem volt „hivatalos” jogutódja. Egy ideig az egyetem folyósára kitelepített egykori intézeti szekrényekben tárolták, majd a 1990-es években átköltöztették a szegedi Móra Ferenc Múzeumba. A régészeti tár anyagán sajnálatos módon nyomot hagyott az elmúlt 60 év hányattatott időszaka. Sok tárgy elveszett, jó pár darabról lekopott a leltári szám, nehéz beazonosítani őket. A gyűjtemény lelőhelyeinek a dokumentációja eltűnt (nagy valószínűséggel nagy részét elégették az 1950-es évek elején). Előadásomban e hányattott sorsú régészeti tár történetét tekintem át.

DR. RAGÁNY ZOLTÁN

Az előzetes letartóztatás, mint eljárási kényszerintézkedés vagy inkább a büntetőpolitika eszköze... érvek és társadalmi elvárások...

„Az előzetes letartóztatás büntetőeljárási kényszerintézkedés: a terhelt személyi szabadságának elvonása jogerős bírói ítélet nélkül, amelyet a Be. által meghatározott esetekben, a büntetőeljárás sikerének biztosítása, újabb bűncselekmény elkövetésének megakadályozása céljából lehet alkalmazni. Nem alkalmazható ellenben az előzetes letartóztatás nevelés, nevezetesen fegyelemre nevelés céljából, továbbá az eljárás megkönnyítése vagy a terhelt pszichikai befolyásolása végett, végül az eljárás mielőbbi befejezése érdekében célszerűségi eszközként.¹”

Az eljárási dogmatikában pontosan meghatározott ezen személyi szabadságot elvonó kényszerintézkedés helye. Az előzetes letartóztatás elrendelésére, kizárólag a Be-ben meghatározott (általános és valamely különös) ok/okok fennállása esetén kerülhet sor. Az elrendelés különös okai közül néhányat azonban nyugodtan nevezhetünk „gumiszabályoknak”. Ez viszont alkalmazási nehézségeket szülhet... alkalmas lehet a jogintézmény eredeti céljával ellentétes célok szolgálatára, esetleg éppen azokra, amelyek érdekében kifejezetten tilalmazott az előzetes letartóztatás elrendelésére.

Előadásomban ezen anomáliákra kívánom ráirányítani a figyelmet, rámutatva arra, hogy az előzetes letartóztatás alkalmazása kizárólag akkor lehet a társadalom minden tagja számára garanciális jellegű, ha ezen „erős fegyvert” csakis ultima ratio-ként állítjuk csatasorba.

SZABÓ ÉVA

A nyelvészeti udvariasság megközelítésének alapjai

Az előadásom tárgyát az udvariasság elmélete képezi. Ennek háttérében elsősorban az áll, hogy napjainkban egyre nagyobb hangsúlyt kapnak a nyelvhasználatot érintő kutatások és azok eredményeinek felhasználása a nemzetközi kommunikációban.

Az udvariasság mint nyelvi tevékenység nagymértékben meghatározza az emberek közti együttműködés hatékonyságát és sikerességét. A legtöbb félreértés, zavar forrása az, hogy bizonyos társadalmi kapcsolatok eltérő nyelvhasználatot igényelnek, s ugyanakkor ezek a nyelvhasználatok elsősorban társadalmi előírásokat követnek. Az udvariasság tárgykörének vizsgálatát szükségszerűvé teszi a társadalmi különbségekből fakadó konfliktusok, félreértések jelenléte a mindennapos kommunikációban. A konfliktusok

forrása gyökerezhet az eltérő életkori, iskolázottsági, lakóhelyi, kulturális és munkahelyi tényezőkből.

Az udvariasság összetett jelenség, amely nem csupán nyelvi, hanem egyúttal szociálpszichológiai tulajdonságokat is magában foglal. Az udvariasságkutatás eredményei még nem egyöntetűek, a szakirodalom folyamatosan bővül, ez egyúttal a téma újszerűségének köszönhető.

Az előadásom során ismertetni fogom az udvariasságot a Grice-i együttműködési maximák alapján (minőség-, mennyiség-, mód- és viszonymaxima), majd G. N. Leech (1983) személyközi retorikájára térek át. A személyközi retorikának az elvei az együttműködési elveken kívül az udvariassági alapelvekből épülnek fel.

Az előadás utolsó szakaszában pedig udvariasságkutatás egyik legismertebb, de egyben legvitatottabb modellje Brown és Levinson elmélete (1978) kerül előtérbe, amelynek kulcsfogalma az arculat.

SZÁSZ GÉZA

A reformkori Magyarország a francia útleírásokban

A 18. században tapasztalható viszonylagos „érdektelenség” után a 19. század első felében érzékelhetően megnő Franciaországban a közép-európai térség – és ezen belül Magyarország – iránti figyelem. Ez egyaránt tükröződik a sajtóban, illetve a kor egyik legnépszerűbb, „szórakoztatva nevelő” műfaját jelentő útleírásokban is. Noha a magyarországi események nem feltétlenül alkotják az érdeklődés fő mozgatórugóját, a reformkor legfontosabb alakjai és eseményei, csakúgy, mint a magyar társadalom ellentmondásai az útleírások elhagyhatatlan részét képezik. Előadásunkban az országkép általános bemutatásán kívül az útleírói módszerek, az ábrázolás miéértje és hogyanja elemzésére is vállalkozunk.

SZEKERES TAMÁS

Második világháborús propaganda a magyar filmhíradókban

A propaganda a háború szerves része, minden katonai konfliktus legalább annyira a fejekben dől el, mint a csatatéren. A katonák és a hátország rendjének, valamint lelkesedésének megőrzése és az ellenségkép táplálása a propaganda nem titkolt célja, akár a valóság elferdítése árán is. Nem volt ez alól kivétel a második világháború sem, és azon belül hazánk sem. A propagandagépezet a második világháború kitörésétől kezdődően működött Magyarországon, majd 1941-ben a háborúhoz való csatlakozással erősödött, az 1944-es német megszállást követően pedig soha nem látott mértéket öltött.

Előadásomban a hazai propaganda néhány szeletét szeretném bemutatni: az írott sajtót, mely a hintapolitikát igyekezett kiszolgálni, így különleges jegyeket visel a meggyőző kampányok között, a hadseregen belüli propagandát, amely új kihívásokkal szembesült a Szovjetunió elleni hadjárat kezdetén. Kiemelt figyelmet kapnak a filmhíradók tudósításai, melyek kétségtelenül a leglátványosabb, leghatásosabb, azonban a legnehezebben elkészíthető elemei voltak a propagandagépezetnek, illetve az előadás során kitérek a haditudósítások elkészítésének több szempontból jelentkező nehézségeire is.

TAKÁCS RICHÁRD

A nyugat-európai fegyverzet egyes elemei a 10-11. századi Kárpát-medencében.

A honfoglalást követő évtizedekben megkezdődött a magyarság lassú integrációja a nyugat-európai kultúrkörbe. Ennek számos összetevője (társadalmi átalakulások, vallásváltás stb.) közül a nyugati típusú fegyverzet néhány elemére térek ki előadásomban.

Bemutatom az újonnan megjelenő kétélű kardot és kitérek a szablya-kard fegyverváltás kérdéskörére is. Szót ejtek a sokkal kisebb számban előkerülő nyéltámaszos baltákra és a szárnyas lándzsákra. A fegyvertípusok rövid, általános, bemutatása után kitérek a fegyverek kárpát-medencei, azon belül is elsősorban Észak-Pest megyei, elterjedésére.

A régészeti leletanyag bemutatása mellett kitérek az értelmezésük során felmerült kérdésekre és történeti háttérre. A 10. század középső harmadának a végén megjelennek a nyugat-európai fegyverek, amik fokozatosan háttérbe szorítják, majd lassan felváltják a korábbi időszakra jellemző fegyvertípusokat. A fegyverváltás, eltérően például a megtéréshez, egy viszonylag rövid, gyorsabb folyamat volt, amely alig három évtized leforgása alatt lezajlott. Ez a folyamat leginkább a sírokon keresztül figyelhető meg legjobban. A 10. század első felében gyakori szablya lassan átadja a helyét a kétélű kardnak és a reflexíj is eltűnik mind az írott forrásokból, mind a régészeti leletanyagból.

TAKÁCS GERGELY

A kidei református magyarság tánc kultúrájának változásvizsgálata. Egy kutatótábor tanulságai

Kide falu Kolozsvártól mintegy 30 kilométerre északnyugatra, a Szamosháti dombságon, a Borsa-patak völgyében, három néprajzi -Mezőség, Kalotaszeg és Szilágyság- tájegység határán helyezkedik el. A település tánc hagyománya meglehetősen érdekesen tevődik össze a már említett három tájegység tánc kultúrájának jellegzetes elemeiből. Kutatásaink során igyekeztünk felderíteni a határterületre vonatkozó etnokulturális kölcsönhatásokat, amelyek (át)alakították Kide társadalmát. Fontos kiemelni a református egyház szerepét és kapcsolatait a faluban jelen lévő többi felekezettel, illetve a környező települések eltérő, vagy azonos vallású lakosságával. A tánc mint kulturális jelenség és társadalmi gyakorlat egy olyan nézőpontot képvisel, mely az élet majdnem minden területével kapcsolatban áll, és keresztmetszetet adhat a falu- és regionális közösségek szociokulturális viszonyairól.

TÓTH ÁDÁM

Az A vonásszintű altruizmus evolúciós hagyatéka - segítségnyújtás az empátiás érzelemdetektálás és az averzív személyiségjegyek tükrében

Célunk az volt, hogy rendszerezzük az altruizmussal kapcsolatos eddigi eredményeket, valamint, hogy állást foglaljunk a témát övező vitákban és adatokkal támasszuk alá az „altruista személyiség” koncepcióját. Habár ezt a szintű önzetlenséget rendkívül szituatívnak és szociálisan befolyásolt jelenségnek tartják, igyekeztünk kivonni a környezeti hatásokat, és a hangsúlyt az intraperszonális és evolúciós okokra helyezni. Az árnyaltabb eredmények érdekében számos eszközt használtunk, melyek a személyiség sok aspektusát mérték, így személyiségvonásokat, empátiás készséget és azok hiányát, szemből történő érzelemfelismerést és az étellel való elégedettséget. A mintánk 49 egészséges egyetemi hallgatóból állt, akik átlag életkora 20,78 ($SD = 1,61$). Az eredményekből arra következtethetünk, hogy bizonyos személyiségvonások összefüggésben állnak azzal, hogy

valaki élete során milyen gyakorisággal hajtott végre altruista viselkedést. A segítő viselkedés azonban nem áll összefüggésben a tapasztalatra való nyitottsággal, szenzoros élménykereséssel, érzelmi stabilitással, valamint a szakma kiválasztásával sem. Az eredmények azt mutatják, hogy feltehetőleg azok, akik többet segítenek, összességében elégedettebbek az életükkel. Nem találtunk összefüggést az érzelmek szemből történő olvasása és az altruizmus között, azonban a mások perspektíváját felvevő és empátiás törődéssel bíró személyek hajlamosak többet segíteni, ami az altruista viselkedés vonásszintű kognitív és affektív szintjeit is feltételezheti. Míg a nárcizmus és a pszichopátia nem áll összefüggésben az önzetlenséggel, addig a machiavellizmus igen – ez az eredmény azonban az egészséges minta tekintetében megkérdőjelezhető. Összességében azt feltételezzük tehát, hogy ezek a személyiségvonások evolúciós szempontból adaptívak, így az altruizmus meg nem magyarázott jelenségei ellenére is lehet alapja a tisztán altruista embereknek.

TÓTH BALÁZS

A gazdasági növekedés kulcsa

Előadásomban olyan kérdésekre igyekszem választ találni, amely igen sok embert foglalkoztat napjainkban is. Sokak elgondolkodtak már azon, hogy miért gazdagabb az egyik állam a másiknál, illetve, hogy mi az oka annak, hogy az egyes országok más-más ütemben fejlődnek. Ezekkel a kérdésekkel kapcsolatban számos elméletet alkottak meg, melyeknek jelentős része téves. Ezek cáfolásával, illetve több példa segítségével szeretném bemutatni, hogy valójában melyek azok a tényezők amelyek a hosszú távú gazdasági fejlődést befolyásolják.

TÓTH LILIÁNA

Egy új, élesztőellenes, ciszteingazdag fehérje izolálása és jellemzése *Neosartorya fischeri* NRRL 181-ből (Isolation and characterization of a novel cysteine-rich, anti-yeast protein from *Neosartorya fischeri* NRRL 181)

Az 1990-es évek második felétől számos extracelluláris, ciszteingazdag, antifungális proteint izoláltak és jellemeztek fonalas Ascomycotákból. Ezen fehérjecsoport legfőbb tulajdonságai az alacsony molekulatömeg, a nagy mennyiségben előforduló lizinnek és argininnek köszönhető bázikus jelleg és 6-8 cisztein molekula jelenléte, ami 3-4 intramolekuláris diszulfid-hidat kialakítva magas stabilitást biztosít a fehérjéknek a proteázok által okozott degradációval és magas hőmérséklettel szemben, továbbá széles pH tartományon belül. Ezek a proteinek antifungális hatással rendelkeznek különböző opportunistá humán-, állati, növényi és élelmiszer-eredetű patogén fonalas gombával szemben. Élesztőellenes hatást azonban csak néhány fehérje esetében írtak le (pl: *Aspergillus niger* antifungális protein), viszonylag magas koncentrációnál. Mindezek következtében a cisztein-gazdag fehérjék gombaellenes gyógyszerek és növényvédő szerek alapjául szolgálhatnak és biztonságosan alkalmazható megoldást jelenthetnek a gombák által okozott fertőzésekkel szemben.

Doktori munkám során egy új, élesztőellenes, ciszteingazdag fehérjét izoláltunk (*Neosartorya fischeri* antifungális protein 2 (NFAP2)) a *Neosartorya fischerii* NRRL 181 törzs fermentlevéből. További vizsgálatokkal meghatároztuk a fehérje főbb tulajdonságait és antifungális hatásvizsgálatot végeztünk több élesztőgombával szemben.

Az általunk vizsgált NFAP2 bővítette az élesztőellenes, ciszteingazdag, antifungális proteinekkel kapcsolatos ismereteinket, azonban hatásmechanizmusának és biológiai szerepének megismeréséhez még további vizsgálatok szükségesek.

TÓTH NÓRA

A Hódmezővásárhely-kopáncsi 10-11. századi temető paleopatológiai vizsgálatának előzetes eredményei

A honfoglalás kor régészeti kutatásának legfontosabb vizsgálati módszere a temetőelemzés. A leletanyag klasszikus régészeti értelmezése természetesen igen korlátozott, de az olyan társtudományok, mint az antropológia eszközeinek a bevonásával számos új, értékes információra tehetünk szert.

Kutatásom témája ennek megfelelően egy viszonylag ismeretlen, de annál érdekesebb lelőhely, Hódmezővásárhely-Kopáncs 10-11. századi temetőjének komplex, régészeti és embertani vizsgálata.

A temető feltárását két részletben, az 1940-es években végezték, s összesen 97 sírt dokumentáltak. Az ezóta eltelt időben az alapvető régészeti és embertani elemzés megtörtént, azonban az eredmények jelen ismereteinknek megfelelően revízióra szorulnak, másfelől átfogó embertani elemzés, amely a csontanyag paleopatológia elemzését is tartalmazná máig nem készült.

Jelen előadásban ezt a hiányt pótolva paleopatológiai vizsgálataink előzetes eredményeit mutatom be, melyek között több egyedi, olykor a teljes honfoglalás kori anyagban is különlegesnek számító eset és jelenség is található.

TÓTH ILDIKÓ

Mágneses hidrogélek fejlesztése ízületi folyadék pótlásának céljára

Az ízületi porckopás az ízületi problémák egyik leggyakoribb formája. A betegség kialakulásának számos oka lehet, az öröklött tényezők és a fokozott terhelés mellett az ízületi folyadék viszkoelasztikusságának csökkenése is hozzájárul. Az ízületi folyadék hialuronát-tartalmú injekcióval történő pótlása régóta alkalmazott kezelési eljárás. A munkám elsődleges célja, hogy olyan hialuronát alapú, biokompatibilis mágneses hidrogéleket állítsak elő, melyek a későbbiekben térdizületi folyadék pótlásaként felhasználhatóak lehetnek. Munkám során mágneses folyadékok felhasználásával előállított hidrogélek reológiai tulajdonságait jellemzem, illetve hangolom a felhasználás igényeit szem előtt tartva.

A kutatás a TÁMOP 4.2.4.A/2-11-1-2012-0001 keretében zajlott.

TÖRŐ BALÁZS

A kollektivizálás és az állami gazdaság létrejöttének migrációra gyakorolt hatása Balatonakaliban

Esettanulmányomban egy Balaton-felvidéki település társadalmi szerkezetét veszem vizsgálat alá a huszadik század ötvenes, hatvanas éveinek eseményeire koncentrálva. A mezőgazdaságnak az ezekben az évtizedekben szovjet mintára történő átalakítása következtében a falusi lakosság városba áramlása mellett a nagy munkaerőt igénylő mezőgazdasági üzemek vonzereje is jelentős népmozgást eredményezett.

Vizsgált településünkön a jelenség mindkét összetevője megragadható, hiszen a korszakban számos család döntött a költözés mellett, hogy a számukra megélhetést többé nem biztosító szőlőművelés helyett valamely városban keressék megélhetésüket. Emellett a nagyüzemi szőlőtermeléssel és borászattal foglalkozó helyileg megalakult állami gazdaságnak nagyszámú munkaerőre volt szüksége, amelyhez távolabbi településekről kellett dolgozókat toboroznia.

Előadásomban a két ellentétes irányú népmozgás révén kialakult faluközösség egyes jellemzőire igyekszem rávilágítani.

URBANIK TÍMEA

Szövegközi építkezések Mészöly Miklós prózájában

A magyar irodalomban a hetvenes évek prózafordulatát Mészöly Miklós prózájának egyes darabjaihoz szokás kötni. Hogyan alakul Mészöly prózája e fordulat után, milyen szövegépítkezési formák kerülnek előtérbe? A jelöletlen intertextuális kapcsolatok mellett hogyan jelennek meg a szintén jelöletlen belső szövegközi, intratextuális kapcsolatok? Előadásomban ezekre a kérdésekre keresek válaszokat Mészöly *Megbocsátás* című kisregénye segítségével.

VARGA DÓRA

A vallásosság alakulása Magyarországon az ezredforduló előtti és az azt követő években

Kezdetnek egy elméleti áttekintést tervezek, melyben tisztázom az alapfogalmakat, s az általam beszélni kívánt kérdésköröket. Ezután megfogalmazom hipotéziseimet, melynek eredményeit különböző statisztikai tesztekkel prezentálnék. Elsősorban a vallásos csoport összetételére helyezném a hangsúlyt, amelyet a 20. századi Magyarország helyzetével összevetve ismertetném. Végül pedig a vallásosok értékpreferenciájáról beszélnék.

VARGA RAMÓNA ENIKŐ

Az alvás hatásának vizsgálata különböző érzelmi valenciájú szavak konszolidációjában

A mindennapi életben testközelből tapasztalhatjuk, hogy emlékezetünket befolyásolják az eseményekhez kapcsolódó vagy éppenséggel nem kapcsolódó érzelmek. Jobban emlékszünk a minket felkavaró autóbalesetre az utcán, mint a rutinszerűen és érzelemmentesen végzett aznapi fogmosásunkra. Az emlékezetet mint témakört nagysága miatt azonban nem lehet általánosságban lefedni, ezért kutatásomban a deklaratív emlékezet szemantikus részére helyeztem a hangsúlyt.

Alapvetőnek tekintetem az érzelmek emlékezetre gyakorolt hatását, s e két tényező kapcsolatában az alvás szerepét kívánom megvizsgálni. Arról már számos kutatás született, hogy az alvás jótékony hatással van-e az emberi deklaratív emlékezetre. Jelen vizsgálat azonban egészen pontosan az alvás szerepét, a különböző valenciájú szavak szemantikus emlékezetben történő konszolidációjában fogja kutatni. Hipotézisként azt állítottam fel, hogy alapvetően a negatív érzelmi töltetű szavakra emlékszünk jobban. Kísérletem operacionalizálása szólistatanulással fog megvalósulni, melyhez kapcsolódó további hipotéziseim, hogy a visszakérdezést megelőzően alvó emberek az ébrenléti csoporthoz képest összességében is több szóra és több negatív szóra fognak emlékezni.

Mindenekelőtt három a vizsgálati személyek alvási szokásait és állapotát felmérő teszttel indítok. Először a Rövid Stanford Álmosági Skála alapján szubjektívan meghatározzák, hogy milyen állapotban érzik magukat. Ezután a PSQI-t töltik ki, melyből az elmúlt hónapra vonatkozólag tudok később következtetéseket levonni, s segítségével az alvászavaros diákokat kiszűrni. Végül pedig a teljesítményt befolyásoló, előző esti alvásról a Groningen Alvásminőség Skála ad információkat.

Az általam prezentálni kívánt kutatás még az előkészítő fázisban van, azonban a közönségnek szeretném bemutatni annak felépítését, a probléma relevanciáját, irodalmi

megalapozottságát. Továbbá nem titkolt céloom, hogy ezzel kedvet csináljak a kísérletben való részvételhez.

ZUBA VIKTOR

Passzív rezonátoros optikai erősítés

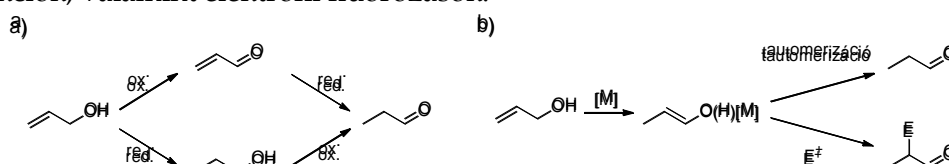
A LASER (Light Amplification by Stimulated Emission of Radiation) fényerősítő rendszer 1960-bani felfedezése óta a tudomány fejlődésével párhuzamosan folyamatos igény van egyre kifinomultabb beállításokra. A nagyobb intenzitás, rövidebb impulzushossz, jobb hatásfok elérése mellett szükséges, hogy lézerberendezés stabil működése, és balesetmentes használata is biztosított legyen. Előadásomban egy lézer fényimpulzus sorozat tagjainak egymással való kölcsönhatása során fellépő erősítést, ennek előnyeit vizsgálom, bemutatok továbbá egy lehetséges megvalósítási elrendezést is, illetve példákat adok napjainkban való felhasználási lehetőségekre.

ZSOLNAI DÁNIEL

Allil-alkohol redox-izomerizáción alapuló kaszkád reakciói hordozós Pd katalizátorokon

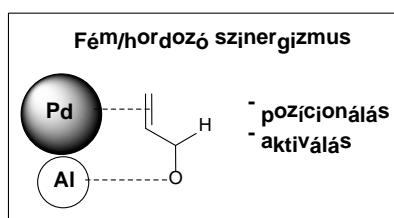
Napjaink gazdasági és környezeti kihívásaival összhangban, a szerves kémia egyik fő célja komplex és változatos molekuláris struktúrák előállítása könnyedén hozzáférhető katalizátor/reaktáns rendszerekkel minél egyszerűbb, hatékonyabb, ugyanakkor környezetkímélő módszerekkel. Az elmúlt évtizedekben számos ilyen koncepciójú szintézis módszer fejlődött ki. Példaként említhetjük a „click”-típusú reakciókat, one-pot szintézismódszereket, illetve az atom-hatékony reakciókat.

Az allil-alkoholok átmeneti fémek által katalizált redox izomerizációja (ábra) igen széles körben tanulmányozott reakció. Ennek egyik fő oka, hogy az atom-hatékony katalitikus eljárás kiváltja a klasszikusan kétlépéses (oxidáció/redukció, ábra) szekvenciát. Továbbá a katalitikus reakció során nemcsak a képződő telített karbonil vegyület izolálható, hanem az izomerizációs folyamatban képződő enol(át) elektrofilekkel való reakcióban tovább alakítható. Ilyen típusú kaszkád reakciók közül ismertek többek között aldol- és Mannich-reakciók, valamint elektrofil fluorozások.

Ábra: Allil-alkoholok átalakítása telített karbonil-vegyületekké kétlépéses oxidációs/redukciós szekvenciával (a), illetve fém-katalizálta egylépéses izomerizációban (b) ($M = Ru, Rh, Fe, Co, Ni, Mo, stb.$). Az izomerizáció során képződő enolát intermedier tautomerizálhat a megfelelő telített karbonil vegyületté, vagy reagálhat elektrofilel új C-C vagy C-heteroatom kötést létrehozva.

Kutatásom középpontjában allil-alkoholok átmenetifém katalizálta redox-izomerizációja állt, illetve az izomerizáció során fellépő különböző reaktivitások beépítése one-pot kaszkád átalakulásokba.

JEGYZETEK

